

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. I. Quale sit Objectum formale Virtutis Theologicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In 2. 2.dæ
DIVI THOMÆ
DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

Post Tractatum de Gratia, & Merito, ex more recepto tradi à Theologis solet Tractatus de Virtutibus Theologicis: nec immerito id consuetudine introductum est; quippe sapienter, postquam de natura cujusdam rei est actum, de ejusdem proprietatibus differitur. Est autem gratia Divina quasi natura in ordine superno, vi cujus operationes, supernaturalis præmij meritorias, elicere possumus: & ejus proprietates sunt supernaturales quasi potentiae, seu habitus supernarum virtutum. Agit autem Angelicus jam quidem in 1. 2.dæ. de virtutibus Theologicis, ac etiam de moralibus: sed valde paucis, & in genere tantum: copiosius autem, atque distinctius, & in specie de tribus virtutibus Theologicis, ac moralibus (quas ad quatuor cardinales reducit) agit S. Doctor in 2. da 2. dæ, quam maximam suæ Summæ partem ijs ferme totam impendit. Agemus itaque etiam nos hoc tractatu de Theologicis virtutibus in genere, & specie, primario quidem de Fide, tum etiam, quantum elenchus præscribit, de Spe, & Charitate.

DISPUTATIO I.

De Virtutibus Theologicis in genere.

2. **V**irtus in genere definitur ab Angelico. 1. 2. q. 55. a. 4. *Bona qualitas mentis, qua rectè vivitur, qua nullus male utitur, quam DEUS in nobis sine nobis operatur.* Hæc definitio ex S. Augustino, quem Angelicus citat, desumpta, etsi non conveniat virtuti omnino genericè sumptæ, ut eam Logici in prolegomenis accipiunt, convenit tamen omnibus virtutibus supernaturalibus infusis, de quibus hic maximè sermo est; nam hæ, & ad rectè vivendum disponunt, & in nullam operationem malam influunt, atque à DEO unâ cum gratia infunduntur. Dividuntur autem virtutes in *Theologicas*, atque *Morales*: quæ tamen divisio non est omnino strictissima; nam prudentia, licet verè sit

virtus, tamèn strictè loquendo, nec est Theologica, nec strictè moralis; non enim fertur in DEUM tanquam objectum formale quod: nec attingit bonum ut bonum, sed ut verum, spectatque propriè ad virtutes intellectuales. Potest tamen, & solet, lato modo dici virtus moralis, quatenus est earum directiva. Quamnam autem, & quotnam sint hujus, vel alterius classis virtutes, ex sequentibus constabit.

QUÆSTIO UNICA.

De Essentia Virtutum Theologicarum, atque Moralium.

ARTICULUS I.

Quale sit Objectum Formale Virtutis Theologicæ.

3. **E**X decisione hujus quæstionis facile inferri poterit, quamnam sit virtus Theologica, quamnam moralis; illa enim, quæ fertur in objectum Theologicæ virtuti proprium, etiam talis erit, & per hoc ipsum à morali differet. Quæ autem in aliud tendit, eo ipso excludenda erit ex numero virtutum Theolicarum, & accensenda inferioribus, seu moralibus (per quas omnes aliæ intelliguntur, modo loquendi quidem latiori, sed jam Theologis consueto) habitus enim, maximè, qui actus intentionales eliciunt, diversitatem specificam recipiunt ab objecto, non quidem à materiali, in quo sæpe conveniunt, sed à formali. Unde ad inveniendam differentiam specificam, inter habitum unum, & alterum, inquirendum est utriusque objectum formale. Quanquam, ut verum fatear, ex hoc non semper colligi possit realis distinctio, atque diversitas habituum; cum enim idem habitus, saltem sæpe, possit elicere actus specie diversos, non quodlibet objectum formale, quomodocunque diversum, probat etiam realem distinctionem habitus, sed tantum distinctionem formalem; & hinc ad inferendam realem distinctionem habituum opus est adhuc alio fundamento. Quia tamen diversitas objecti formalis saltem requiritur ad distinctionem habituum, hæc prius indaganda est.

4. Per objectum autem hic maximè intelli

A

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

telligitur res illa, in quam tendit habitus per actus suos intentionales, hoc est, per assensum, vel dissensum, amorem, vel odium &c. Dicitur autem aliud *objectum materiale*, aliud *formale*. Prius, seu *materiale* est, quod attingitur propter aliud: *formale* est, propter quod attingitur aliud. Hoc, seu *formale* dividitur iterum in *formale quod*, & *formale quo*. Illud, sive *formale quod* est, quod attingitur propter se, & propter ipsum etiam attingitur aliud. Illud, sive *formale quo* est, propter quod attingitur aliud, sed ipsum non attingitur. Licet autem attingere in genere significet, respectu virtutis intellectualis affirmare, & negare: respectu virtutis volitivæ amare, & odire (nam & quod nego, & quod odi, respicit meus actus, & suo modo attingit) tamen in hac questione per attingere nihil aliud intelligimus, quam respectu virtutis intellectualis affirmare: respectu virtutis volitivæ amare.

Sic respectu actus fidei, quo credo resurrectionem mortuorum; quia DEUS eam revelavit, ipsa resurrectio mortuorum est *objectum materiale*; quia eam non affirmo propter se, sed propter revelationem: revelatio autem est *objectum formale quod*; quia eam etiam credo hoc actu, & quidem propter se. Et respectu hujus actus non datur *objectum formale quo*. Si autem e. g. ex justitia solvo alteri debitum; quia habet jus ad solutionem, jus illud est *objectum formale quo*; quia propter illud solutionem præsto: non tamen ipsum jus attingo, seu amo; nam sapius vellem, ut non daretur illud jus, & hinc jus non est *objectum formale quod* justitiæ. His positis

5. Dico. *Objectum virtutis Theologicæ formale quod* est necessario aliquod prædicatum Divinum: & per hoc differt virtus Theologica à non Theologica. ita Gormaz disp. 2. de virt. Theolog. sec. 1. & alij, quibus consentit Suarez de fide disp. 3. sec. 12. n. 9. quatenus docet, in omni actu fidei etiam tanquam *objectum formale quod* credi revelationem Divinam, seu revelationem informatam autoritate Divina. Prob. In primis omnes communiter docent, quod virtus Theologica specialiter dicta sit Theologica; quia peculiari modo DEUM habet pro *objecto*: non autem tantum pro *objecto materiali* (quia hoc non specificat habitum) neque tantum pro *objecto formali quo* (hoc enim competit etiam pluribus virtutibus moralibus, ut ex dicendis patebit) ergo debet DEUM habere pro *objecto formali quod*.

Confr. ex Divo Thoma. 1. 2. q. 62. art. 2. in corpore. ubi ait: *Objectum autem Theologicarum virtutum est ipse DEUS, qui est ultimus rerum finis*: hæc verba autem Cajetanus, & alij explicant, quod debeat virtus Theologica, DEO tanquam ultimo fini, unire potentiam suam: id quod S. Doctor etiam docet. 1. 2. q. 68. a. 8. in corp. ubi ait: *Virtutes quidem Theologicæ sunt, quibus mens humana DEO conjungitur*: atqui virtutes, nisi DEUM ha-

beant pro *objecto formali quod*, non uniant potentiam suam, seu mentem humanam DEO: ergo. prob. min. quando actus intellectus *objectum* negat, vel ab eo præscindit: item quando actus voluntatis aliquid odit, vel etiam præscindit, non unitur intellectus, vel voluntas *objecto*, sed vel ab eo intentionaliter recedit, vel certè non accedit: adeoque, ut illi uniatur, debet illud affirmare, vel amare: hoc autem est habere illud pro *objecto formali quod*: ergo.

6. Prob. concl. 2. inductione facta per omnes virtutes Theologicas. Fides sic tendit: *Credo resurrectionem mortuorum; quia DEUS eam revelavit, seu dixit*: hæc propositio causalis juxta summulas facit hunc sensum: *Credo resurrectionem mortuorum, & credo, eam esse dictam, seu revelatam à DEO; & ideo illam credo; quia est à DEO dicta*: ergo hic actus clarè attingit, seu affirmat DEUM dicentem. Hæc est etiam mens Sancti Thomæ 2. 2. q. 1. a. 1. in corp. ubi expressè ait: *Sic igitur in fide, si consideremus formalem rationem objecti, nihil est aliud, quam veritas prima*. & addit: *Nihil cadit sub fide, nisi in ordine ad DEUM*. Et hinc juxta Angelicum, quæcunque alia considerantur à fide, ut sacramenta &c. ea considerantur in ordine ad DEUM.

Nec dici potest, revelationem DEI esse tantum motivum extrinsecum, ut aliquando *objectum præmissarum* est extrinsecum motivum conclusionis, in sententia eorum, qui negant, conclusionem se necessario reflectere supra præmissas: vel ut *objectum actus imperantis* est tantum extrinsecum *objectum actus imperati*; nam ab *objecto extrinseco* non specificatur habitus, vel actus; cum tamen juxta omnes habitus, & actus fidei specificetur à revelatione, vel verbo DEI, & per hoc distinguatur ab actu fidei humanæ, ac alijs habitibus, & actibus.

7. Pariter, quando per spem Theologicam aliquid speramus, semper speramus simul ipsum DEUM, tanquam beatitudinem nostram *objectivam*, in ordine ad quam alia speramus: quæ iterum est expressa mens S. Thomæ. 2. 2. q. 17. a. 5. in corp. & ad 1. unde, quando tantum speramus alia, non erit spes Theologica, sed tantum aliqua spes moralis. Eadem est ratio de charitate; nam quidquid per hanc amamus, sive proximum, sive DEUM, sive aliquid aliud, propter DEUM amamus, hoc est, amamus illud; quia bonum DEO: sed amare aliquid tanquam bonum alteri, est utique velle bonum alteri: hoc autem est formalissimè amare illum alterum. Jam verò virtutes morales, quanquam aliquæ earum habeant pro *objecto formali quo* aliquod prædicatum Divinum, nulla tamen habet aliquod prædicatum Divinum pro *objecto formali quod*: id quod probatur negativè, & solutione objectionum. Ex quo etiam rectè infertur, hoc ipsum esse discrimen, inter unam, & alteram classem virtutum, quæ est secunda pars conclusionis.

8. Collige ex dictis, tres, & non plures,

res, nec pauciores, esse virtutes Theologicæ in via. Dico *in via*; nam lumen gloriæ etiam est virtus Theologica, succedens fidei: verum non datur in via, seu in hac vita hominis, sed primum dabitur in patria, seu in celo. ita defacto omnes Theologi, & prob. 1. Tantum tres sunt virtutes, quæ habent pro objecto formali quod aliquid Divinum, scilicet fides Divinam veritatem, spes Divinam bonitatem ut nobis bonam, & charitas Divinam bonitatem ut sibi ipsi bonam. Quod autem omnes hæ non sint unus habitus, potens elicere actus specie diversos, probatur ex illo fundamento, ex quo doctrinam de rebus supernis debemus habere, scilicet ex revelatione Divina; nam S. Paulus 1. Cor. 13. v. 13. tres exprimit, dicens: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas*: cumque idem doceant Concilia, & Doctores, non est dubitandum de hoc asserto. Accedit, quod hæ tres virtutes separabiles sint, & spes sine charitate, fides sine utraque, persistere possit: adeoque inter se distinctæ sint.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

9. **O**B 1. Posset quis per signa credibilitatis naturaliter cognoscere revelationem Divinam, & deinde non amplius cogitando de revelatione, certè non se reflectendo in illam, assentiri objecto revelato: talis eliceret actum fidei, & non attingeret revelationem Divinam: ergo potest dari actus fidei, seu virtutis Theologicæ sine illa attingentia. Resp. 1. neg. min. nam nemo potest elicere actum fidei, nisi præcedat pia affectio voluntatis, qua imperetur actus fidei, & ratione cujus iste sit liber: hæc autem pia affectio haberi non potest, nisi præcedat illustratio supernaturalis; unde, posita tantum naturali cognitione, nunquam potest elici actus fidei.

Quia tamen potest urgeri argumentum ex eo, quod, etsi supernaturaliter quis cognoverit revelationem, tamen possit postea, in eam se non amplius reflectere, sed immediate objecto revelato, per supernaturalem illustrationem proposito, assentiri tanquam vero, non tamen, tanquam revelato, resp. 2. iterum neg. min. quia, etsi omittatur hæc hypothesi esse possibilis, ille actus non esset actus fidei, sed alterius virtutis innominatæ. Ratio responsionis sumitur ex nostris probationibus: saltem talis actus non foret actus fidei formalis, sed tantum objectivæ, de quo inferius n. 43.

10. Ob. 2. Actus, quo credo resurrectionem mortuorum: quo spero gratiam aliquam à DEO: quo amo proximum &c. sunt actus fidei, spei, & charitatis, & non attingunt DEUM: ergo. Resp. neg. 2. p. 1. ant. vide n. 6. & 7. Si autem forent actus

tales, ut nullo modo attingerent DEUM, non essent actus Theologici: sed, vel essent actus secundarij, & effectus actuum primariorum, quatenus actus primarij perseverant virtualiter in speciebus relictis: quibus mediantibus ejusmodi actus secundarij eliciuntur: vel essent actus fidei non Theologicæ, sed alicujus fidei inferioris: & eodem modo essent actus spei, ac charitatis inferioris, vel moralis. Et licet tales actus etiam aliquo modo respicerent DEUM ut objectum formale, per hoc nondum unirent potentias DEO, nec differrent à virtutibus moralibus, ut jam dictum, & mox amplius dicetur.

11. Dices. Objectum formale quo, & formale quod, tantum differunt per hoc, quod istud secundum etiam involvat objectum materiale: sed per objectum materiale non specificatur actus: ergo in ordine ad actum specificandum non plus facit objectum formale quod, quam objectum formale quo. Resp. dist. maj. objectum formale quod, & quo, tantum differunt, quod illud involvat objectum materiale distinctum à formali. neg. maj. identificatum cum formali. conc. maj. & dist. sic min. neg. conseq. Objectum materiale identificatum cum formali specificat actum: sic color, qui est objectum materiale, & formale simul, specificat visionem: non autem murus, qui est purum objectum materiale. Sed neque objectum materiale, & objectum formale quo distinctum, unquam coalescunt in unum objectum formale quod: sic in exemplo dato n. 4. ex solutione, & jure creditoris, nunquam fit unum objectum formale quod justitiæ.

12. Ob. 3. Etiam virtutes morales habent aliquod prædicatum Divinum pro objecto formali quod: ergo non differunt à Theologicis: prob. ant. e. g. religio, & obedientia erga DEUM, sunt virtutes morales, & habent pro objecto formali quod prædicatum Divinum: prior quidem magnificentiam, & dignitatem DEI, secunda potestatem dominativam DEI: & par est ratio de justitia erga DEUM, ac alijs virtutibus: ergo. Resp. neg. ant. ad probat. neg. 2. p. ant. illa enim prædicata Divina respectu istarum virtutum sunt tantum objectum formale quo, & non objectum formale quod; non enim religio amat magnificentiam DEI, nec obedientia ejus dominativam potestatem (hoc enim spectat ad charitatem) quamvis neque oderint ea prædicata; hoc enim esset malum; hinc istæ virtutes ab amore eorum prædicatorum præcindunt, seque habent ista prædicata ad has virtutes, ut jus creditoris respectu solutionis præstandæ, quod debitor, nec amare, nec odisse debet; unde objectum formale quod istarum virtutum est tantum aliquid creatum, scilicet ipsa honestas cultus Divini, & ipsa impletio præcepti Divini, quam religio, & obedientia amplectuntur, & amant.

13. Dices. 1. Hoc ipso istæ virtutes habent etiam pro objecto formali quod aliquid Divinum: ergo nulla solutio. prob. ant. A 2 cultus